886-2

ЗБОРНИК ПОЗОРИШНИХ ДЕЛА.

СВЕСКА ТРИДЕСЕТА.

МАРКОВА САБЉА.

АЛЕГОРИЈА У ДВА ДЕЛА.

НАПИСАО

ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ.

(ПРЕШТАМПАЛА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА И ЗА СПОМЕН ПОКЛОНИЛА ЂАЦИМА, КОЛИ СУ БИЛИ ПРИСУТНИ НА ПРЕДСТАВИ „МАРКОВЕ САБЉЕ“ 23. ФЕБРУАРА 1900. У НОВОМ САДУ).

Штампарија БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.
У НОВОМ САДУ.

Цена 20 новч.

Српска књижара и штампарија Браће М. Поповића

у Новоме Саду „код светога Саве“.

ПЕСМЕ

Црнојевићи у срп. народ. песмама — —.15
Одабране срп. народне песме (44) из Лике и Баније — — — — — — — — — —.15
Одабране српске нар. песме (17) из Луке и Баније — — — — — — — — — —.15
Српски осветници у срп. нар. песмама —.15
Високи Стеван у српским нар. песмама —.15
О јунаштву Црногораца у нар. песм. —.15
Одабране песме српске народне — — —.20
Песме српске народне о свецима — — —.15
Бошњаци у српским народним песмама —.15
Из српске прошлости народне песме — —.15
Омиљене српске народне песме — — —.15
Јунаци српски у народним песмама — —.20
Бој на Косову са 16 врло лепих слика — 50
Бојне песме из српско-турског рата I. —.20
Јунаци и јунакиње у срп. нар. песмама —.20
Краљевић Марко у 8 песама — — — —.10
Бановић Секула у народним песмама —.15
Бановић Страхиња у народним песмама —.15
Божићне песме у народним песмама — —.15
Женидба Максима и Ђурђа Црнојевића —.15
Из српског устанка народне песме — —.15
Иво Сенковић и ага од Рибника народне песме са 7 слика — — — — — — —.15
Јакшићи у српским народним песмама —.15
Краљ Милутин у народним песмама — —.15
Краљевић Марко у 7 народних песама —.15
Цар Лазар у народ. песмама са сликом —.15
Цар Константин и царица Јелена — — —.15
Српски хајдуци у народним песмама — —.15
Српски јунаци у народним песмама — —.15
Српске јунакиње у народним песмама —.15
Старина Новак у српским нар. песмама —.15
Устанак српски на Турке у нар. песм. —.15
Ускочке и хајдучке песме I књига — —.15
Бутића Богдан у нар. дим песмама — —.15
Руси у српским народним песмама — —.15
Сењанин Ива у народним песмама — — —.15
Сењски ускоци у народним песмама — —.15
Сибињанин Јанко у народним песмама —.15
Слава црногорска у срп. нар песмама —.15
Смрт Смаил аге Ченгића са сликом — —.15
Смрт Смаил-аге Ченгића и смрт Ахај-бега Ченгића од Саве Матова Мартиновића —.15
Црногорци у срп. нар песмама — — — —.15
Ослобођење Србије у српским народним песмама — — — — — — — — — —.15
Ускочке и хајдучке песме II књига — —.20
Херцеговачке народне песме — — — —.15

Цар Душан у народ. песмама са сликом — — —.15
Цареви и краљеви српски у нар. песм. — — —.15
Црногорски јунаци у нар. песмама — — — —.15
Мале српске гусле, збирка одабраних песама —.10
Ослобођење Србије од Турака у нар. песм. — —.15
Песма слави и победи Србије и Црне Горе — —.15
Славне српске војсковође у нар. песмама — —.15
Јуначка крајина у срп. народним песмама — —.15
Змај-Огњени Вук у српским нар. песмама — —.20
Јунаштва црногорска у срп. нар. песмама — —.20
Све по избор срп. нар. песме са 5 слика — —.10
Бојеви и јунаштва српска у народ. песм. — —.15
Високи Стеван у народ. песмама са сликом — —.15
Деспотовићи Бранковићи у народ. песм. — —.15
Вураџ Смедеревац у нар. песм. са сликом — —.15
Женидбе српских јунака у нар. песмама — —.15
Јуначка народна певанија, збирка песама — —.15
Карађорђе у народним песмама са сликом — —.15
Краљевић Марко у 25 песама и 10 слика — —.50
Славне српске војводе у срп нар. песмама — —.15
Свети Сава српски просветитељ у нар. песм. —.15
Сердар Јанковић Стојан у народ. песмама — —.15
Славне жене и девојке у народ. песмама — —.15

ПЕСМЕ ЗА ПЕВАЊЕ.

Песмарица мала, најлепше песме ратне и прошке што се најрадије певају — — — — —.10
Песме најновије бачке, сватовске потскочице и народне које се најрадије певају — — —.10
Песмарица најпотпунија збирка песама бачких банатских, сватовских и потскочица — — —.20
Народна песмарица са 400 све по избор песама ратних, прошких, девојачких, веселих и забавних — — — — — — — — —.40
Нова велика српско-народна песмарица са 600 све по избор песама, даворија, јуначких, родољубних, љубавних, сватовских, бачких, потскочица, позоришних, старо-србијанских и славенских — — — — — — —.60
Велика српска народна „Лира“ са 1600 разних песама за певање, а украшена још и са 20 врло лепо израђених слика — — 1.25

РАЗНИ САНОВНИЦИ И ВЕЧИТИ КАЛЕНДАРИ

Сан матере божије (обичне издање) — — — —.10
Сан матере божије (фино издање) — — — —.20
Најновији сановник са рођаником — — — —.20
Вечити календар са рођаником — — — — —.50
Велики вечити календар са рођаником — — —.75

КО ОД ОВИХ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ КЊИГА КУПИ:

добија на 2 фор 20 процената
добија на 3 фор. 20 процената
добија на 4 форр. 25 процената
добија на 6 фор. 30 процената
добија на 8 фор. 33⅓ процената
добија на 10 фор. 40 процената

толико дакле процената приде у књигама нашег издања.

Бр. 517

I/1951/30.

МАРКОВА САБЉА.

АЛЕГОРИЈА У ДВА ДЕЛА.

НАПИСАО

ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ.

(ПРЕШТАМПАЛА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА И ЗА СПОМЕН ПОКЛОНИЛА ЂАЦИМА, КОЈИ СУ БИЛИ ПРИСУТНИ НА ПРЕДСТАВИ „МАРКОВЕ САБЉЕ“ 23. ФЕБРУАРА 1900. У НОВОМ САДУ.)

Штампарија БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

ЛИЦА.

Краљевић Марко.
Вила.
Певац.
Народ. — Слике.

I. Слика: Деспот Ђурађ Бранковнћ са синовима Гргуром и Стеваном и кћером Маром, и турски цар Мурат II.

II. Слика: Турски цар Моамед и босански краљ Стеван Томашевић: турчење босански великаша.

III. Слика: Сеоба патријарха Арсенија Чарнојевића у аустријске земље.

IV. Слика: Борба Црногораца с Турцима под владиком Данилом.

V. Слика: Устанак у Србији.

VI. Слика: Доситије Обрадовић, Сава Текелија, Вук Ст. Караџић и Ј. С Поповић.

VII. Слика: Српско славље.

DK 886-2

ПРВИ ДЕО:

„ВЕЧЕ И ЊОЋ“.

Од ЈОВАНА ЂОРЂЕВИЋА.

ПРВИ ДЕО.

„ВЕЧЕ И НОЋ“

(Планина. Са леве стране стрменита стена; уз стену јела; под јелом камен. Краљевић Марко стоји на стени и гледа тужно доле. Гологлав је; сабља му виси о бедрима; горња му је аљина прострта на камену; топуз је наслоњен уз јелу; а о јеловој грани виси му калпак.. — Сутон се вата).

МАРКО.

Тони сунце, тони у ту ноћцу мрачну! —
Гледах више пута како си тонуло,
Гдекад сјајно, гдекад бледо ил' крваво!

Још'те бејах дете; ал' се живо сећам,
Кад Душана цара у гроб отпратисмо
И тада те гледах. Ал' ти̑ бледо беше,
Журно тецијаше ка западу своме;
Да не гледаш сузе, да не слушаш врисак
За Душаном Силним, за том славом српском!

Као момче клечах крај Уроша млада,
Кад му свету крвцу грешна проли рука.
„Освета, освета крвавом убици!“ —
Гњѐван виках. А ти тијо залажаше;
Блѐдо твоје лице к'о да теде рећи:

„Умири се Марко! Оћеш да се светиш?
„А ти иди, уби оца рођенога!“ —

На Марици паде цвет јунака српски,
У крви се ваља Вукашине краљу.
И тада те гледах, како тужно седаш;
К'о да теде рећи: „Освета је дошла, —
„Ал' бар твоја рука од крви је чиста!“

А кад царство паде на Косову Пољу.
И тада те гледах, где крваво седаш;
А гњевно ти лице к'о да ми зàгрми:
„Камо тебе, Марко, на Косову Пољу?
„Што остави браћу у страшноме часу? —
„Тражио си круну? — Ено. сад је узми!
„Узми круну, Марко; остала ти пуста!“ —

Чух ти громке речи, и осетих клетву,
Што к'о муња продре у дно срца мога
Крваве ми сузе грунуше уз лице,
Рука ми се маши пламенога мача:
„Авај, браћо мила, не куните Марка!
„Неће круне Марко, нека је проклета!
„Ви падосте славно: Марко ће да живи,
„Мр̑тве да освети, жи̑ве да одбрани!“ —

Од онда већ више минуло је лета.
Блудио сам на све четир' стране света,
Бранио сам браћу драгу,
Светио се крвном врагу.
Срб ме пева, Турчин ме се боји!
Ал' шта имам од бојева моји?
Заман топуз Марков градове обара,

И Маркова сабља заман Турке сече;
На њему је још'те проклетиња стара,
На браћи му још'те ропски ланци звече:
К'о усамљен чамац на морској пучини,
Шта мож' један Марко Турком да учини? —
Сунце тоне, и опет се рађа,
Ал' слободу Србу не доваћа! —

Уморно си, сунце па би санка тѣло,
Те у мрачну ноћцу чело крије врело!
Ох, и моја душа за покојем жуди, —
Када заспим, сунце више ме не буди! —
Ох, да ми је, ни ти да с' не вратиш више,
Да и тебе са мном један часак збрише! —
На што сунце свету? — Да гледа на робље!
На што живот Марку? — Србија је гробље!
Падоше му браћа, а он један оста,
Нек' ни њега нема — Живео је доста!

(Тија музика. — Стена се с десна расгвори; из ње изиђе Вила. На њој је дуго бело одело, и златан пас; на глави златан венац; на левој руци штит са српским грбом, у десној вилински прутић. Стена се за њом опет склопи).

(Музика престане).

ВИЛА.

Је л' то Марко, што жели умрѣти?
Зар се тако за Косово свети?

МАРКО.

(Изиђе пред њу до среде позорнице).

Не кори ме, драга посестримо!
Та ти знадеш побратима твога!
Та ти знадеш, шта почини Марко
Од црнога дана косовскога! —

Па све заман! Робље оста робље,
Не диже се српска царевина!
Божја клетва над нама је свима:
Па зар Марко да с' на бога диже?

ВИЛА.

Није клетва, што на теби лежи,
Ни на теби, ни на роду твоме!
Вечна правда клетве не познаје.

Смртан човек кад пострада,
Криви бога, криви судбу;
А не криви срце своје.
Што себичне жеље роји,
Што му разум помрачују,
И с правога пута своде!

Од векова тужно гледам,
По Србији шта се збива!
Свак' се брине само за се,
Бољем' не да дођ' пред-а-се;
Сваки оће да ј' од други већи
А не мисли о народа срећи!

Брат на брата војску купи,
Од туђина помоћ тражи;
Отац сину очи боде,
Син на оца руку диже:
С тог вам неста сад слободе,
С тог вас ова беда стиже!

Пролива се царска крвца,
Вукашин на престо седа,

А шта чине те велможе горде?
На кога су потргнули ђорде?
На кога су запете им стреле?
На убицу — с њиме плен да деле.

На Косово Лазо сиђе,
Да с Турчином бојак бије
Цар Мурат у крви плива,
Обилића ланци стежу,
Над Лазаром грми — сева —
Камо браће с десна, с лева?
Бугарска је пала, — Зѣ̂ѣ̂нâ још нема —
Неверни се Вуче на издају спрема —
А од Марка —

МАРКО.

Ох, престани Вило,
Не задири у ту рану љуту!
То је клетва, што на мени лежи,
Што ме вазда прати, у сну и на јави,
Што ми не да мрети, а живот ми дави.

ВИЛА.

О, мој Марко! Па да је и клетва,
До данас би покајана била! —
Од тужнога на Косову данка
Ти си Србу и отац и мајка!
Ниси слаг'о на гомиле благо,
Ни тражио, што је срцу драго,
Ниси браћу душману продав'о,
А на свили и кадифи спав'о:
Већ ранио сиротињу гладну,
Већ бранио Србадију јадну;

Светио се душманину холом,
А спавао на камену голом! —
Марково се име у песмама ори
У пољу и лугу, дубрави и гори;
У песмама живи и живеће Марко,
Док на небу сија оно сунце јарко!
Нема, Марко, клетве! Умири се, брате,
Српски благослови твоје стопе прате!

Ој, свакоме тако бива,
Ком у топлом недру боља
Божанствена ватра гори,
Ког промисла вишњег воља
На велика дела створи.
Он ће клизнут', и посрнут',
Са правога пута сврнут',
И допасти тешки јада:
Ал' ће ипак да их свлада,
Из низине да се дигне,
И до сјајне цели стигне.
У огњу се злато куша,
А у беди људска душа.

Што се с тобом збило Марко,
И с народом збит' се оће;
Јер његова ти си слика,
У теби се он огледа;
Једнаке су ваше судбе!

Ти си, Марко, блудио по свету,
Борио се с душманима љутим.
Не за злато и земаљско благо,
Већ за правду и поштење свето,
И за славу српскога имена.

И твој народ тим ће трагом поћи;
И он ће се развејати јако,
Биће Срба на све стране света;
Бориће се с душманима љутим,
Не за злато и земаљско благо,
Већ за лепу веру Исусову,
За слободу и своју и туђу.
За огњишта и своја и туђа.
Бориће се, — бориће се славно,
Доста за се, доста и за друге!
Српска крвца многа ће потећи,
Од њих други да постану већи!

Ал' и то ће мутно време проћи!
Што је пало, то ће да се дигне,
Што с' растало, то ће да се нађе,
Једна мис'о, једна крепка воља.
Сјединиће милионе срца;
Кад уз брата брат рођени стане,
Тад ће дȁнак слободе да сване.

МАРКО.

О, тај светли дȁнак оће л' синут скоро?
Да ми је да продре у мутне ми очи,
Један, само један од слободе зрак,
Па нека их одмах вечни склопи мрак!

ВИЛА.

Слобода ће српска доћи;
Ал' док мине доба ноћи,
Пет векова оће проћи.
Коло судбе споро се окреће,
Смртан човек то дочекат' неће.

Ал' кад желиш, да преживиш мрак,
И слободе да ти сине зрак:
А ти амо крочи,
Да самртне твоје очи
Дирне овај прутић мали,
Да се на те тешки санак свали.
Санак биће вековити,
Ал' у санку жив ћеш бити;
А кад куцне за слободу час,
Мој ће тад те пробудити глас!

(Тија музика. — Вила дирне прутићем очи Маркове).

Спавај, Марко, и о Српству сањај!
А док тебе санак грли,
Ту крај тебе ја ћу бити,
И твој народ слободити!

(Марко се спушта на клупу дремован).

(Вила иде за њим на лево.)

Сабљу дај ми, — повери је мени —

(Марко с нагегом извлачи сабљу из корица и предаје Вили).

(Вила прелази са сабљом к стени на десно).

А ја ћу је овој тврдој стени! —
Мртва стено, ти јој чувар буди,
Док се Марко из сна не пробуди!

(Вила забоде до балчака сабљу у стену).

(За тим дође на среду).

Царство паде на Косову,
Марка сте́же мртви санак;
Са Србе ће да осване,
Црни — црни данак!

ПЕВАЦ.

(Иза позорнице).

Сад га видех, још ће овде бити!
За мном браћо!

(Улази певац са Народом, старци. жене, деца, сви брижни и жалостиви.)

Краљевићу дични!....
— Ал' шта видим! — До њега је Вила,
А на Марка жалосно пòглēда;
Марко лежи на камену тврдом!
— Авај нама, погибе нам Марко!
Угâси се наше сунце јарко!

(Клекне, сав Народ за њим).

ПЕСМА.

Што помрче сунце јарко?
Што остави нас сироте?
Нема да нас брани Марко
Од напасти, од страоте!
О, јави се, Марко, јави,
Не дај, да нас душман гњави!

ВИЛА.

Не тужите, децо! Није мртав Марко!
Тешки санак трудне притиште му очи.
Спава Марко, спава, и спаваће дуго;
Нити ће се прије пробудити Марко,
Док слободе сунце не сине вам јарко!

ПЕВАЦ.

Ох, ал' кад ће синут' то сунашце мило?
Утеши нас бедне, утеши нас, мајко!
Тешко ј' бити самом без икога свога.

ВИЛА.

А зар сте ви сами? — Зар немате свога? —
Зар нисте сви браћа, а ја мати ваша? —
Желите ли једном да с' пробуди Марко,
До вас, децо, стоји, — кад ће да с' пробуди!

Кад слобода дође, сна ће престат' сила:
За слободом теци, Србадијо мила!
Слобода је дивно, божанствено пвеће,
Нико вам је вољно поклонити неће;
Она ће вас скупо, врло скупо стати,
Ал' за њу је вредно, све што имаш, дати.

Клоните се, децо, погрешака стари,
Где нико за никог, само за се мари;
За земљу и народ нек' вам срце бије,
Срб Србину брату нека туђин није.
Када буде слоге, брат брата услуша.
Кад будете једна мисао и душа;
Тад ће да вам куцне и слободе час,
Тад ће јунак Марко доћи међу вас!

Марко спава, и о Српству сања;
А сабљу му стена чува,
Док не прође ноћца глува,
Ноћца српског робовања.
А кад мине ропства тама,
И кад Српство напред крочи,
Маркова ће сабља сама
Из те стене да искочи.

Што сам, децо, сад вам рекла,
Нека од вас Србин чује:

„Теħ' ħе вода, куд је текла“,
Србма Вила поручује.

ПЕВАЦ.

Хвала теби, мајко, на утехи тој,
Слушаħемо твоје свете речи.

(Народ се разилази с мало недријим лицем. Певац пође последњи).

ВИЛА.

(Певцу).

Стој,
Чуј и види! Што другоме не би,
То ħу једном поверити теби!

(Тија музика.)

Мртва стено, раствори се!

(Стена се раствори. Вила узме гусле из џукотине.)

А сад, стено, опет се заклопи,
А и око Марка ми се склопи!
Чувај добро у твом верном крилу
Узданицу Србадије милу!

(Стена се лево склопи око јеле, и сакрије Марка).

(Певцу).

За овога спомен дана
Од мене ти, ево, дар!

(Пружи му гусле).

Малене су ово гусле;
Ал' у њим' је песме чар.
Настају вам тéшки дани,

Бој очајан, страшан, дуг;
За то нека гусле буду
Бритком мачу веран друг!

Иди, браћу весели и рабри,
Да с' слободе не угаси жар!
Притисне л' их кадгод чáма,
Ил' им туга срце стегне,
Ил' им душом стра овлада,
Па им клону мишце јаке,
Па утрну срца рабра,
Па се смуте душе бодре:
Узми гусле, па им причај
О минулој слави српској,
О Душану силеноме,
И о Рељи крилатоме,
О соколу Страињ бану,
О староме Југ-Богдану,
И о девет Југовића,
О косовском кнез-Лазару,
О Милошу Обилићу,
И о Марку Краљевићу! —
Прошлост им испричај ту сјајнију, већу,
Тада им потоњу наговести срећу;
Песмом крепи Срба, — кад највећма страда
Нека се срећнијој будућности нада!

(Музика престане).

ПЕВАЦ.

Радо ћу те слушат', ал' како ћу саде?
Куд год бацим око, гледам саме јаде!
Кад се свуда плаче, кад је свуда беда,
Срце ми се стеже, певат' ми се не да.

ВИЛА.

Добро рече! — Песниковом оку
Смета земља и земаљски јади.
Његово је да у небо гледа;
Време, простор да прелеће;
Са звездама с' утркује;
Да вечности тајну књигу чита;
Да из тамна будућности крила,
Недомашна смртном оку,
Снима слике дивне, чудноватe.

(Почива).

А ти буди пророк — и ослепи!

(Дирне му очи прутићем. — Бурна музика. — Позорница се са свим помрачи).

ПЕВАЦ.

(Као громом ударен, упусти гусле, маши се обема рукама за очи, посрће и пада на колена; радња и говор уједно).

Ох! . . . Ох! . . .
Шта би то са мном? . . . Севну . . . па пуче . . .
Сунце с' угаси . . . падоше звезде . . .
Пливам у мору бурном и мрачном . . .
Слеп сам! . . . Слеп! . . Слеп! . . .

(Почивка. — Музика престане).

ВИЛА.

(Стане са свим десно уз стену.)

Слепо ти је тело само;
А очима душе твоје
Сад ћеш одма прогледати.
Видиш ли што?

ПЕВАЦ.

Видим неке слике магловите,
Витлају се и таласају се,
Ко гробовне сенке у поноћи!

(Почивка).

Сад . . . о, сад их већ јасније видим!

(Напипа камен близу себе и седне на-њ)

(Музика).

Видим сéда старца у господском руву,
Где је к небу сузне очи подигао;
Десном руком грли два момчета млада,
Што уз њега стоје, за руке се држе;
Обадвома очи црни завој крије,
Мора да су слепи, — слепи обојица!
С друге стране видим лепоту девојку,
Српскога је лица, ал' у турском руву;
Уз старца је клекла, у руку га љуби,
К'о да с' прашта с њиме — ко да с' тешко прашта?
А до ње је Турчин охолога стаса,
Испод чалме жељним погледом је стреља!
За руку је вуче, да за њиме пође,
На другу јој страну прстом показује.

(Слика се указује).

О, шта значе ове слике чудноватe?

ВИЛА.

То, што видиш, Србије је слика.
Онај старац, што га сад описа,
То је Ђурађ, деспот од Србије.
Уз њега су два његова сина,
Деспотовић Гргур са Стеваном.

Што им очи црни завој крије,
Обојицу ће ослепити
Зет рођени, турски цар Мурате.
Дивна дева, што уз Ђурђа клечи,
То је Мара, деспотова ћерка;
Сузе рони, од своји се праштa,
Јер полази са Муратом царем,
Да му буде љуба вереница.

(Слика ишчезне. — Музика престаје).

ПЕВАЦ.

Боже мили, големе несреће!
Та боље је, да ни њега нема;
Нег' да гледа толику невољу,
Да му душман по утроби рије,
Да му децу затире и гњави.
Бог на небу зар то да допусти,
Ил' на земљи племена хришћанска?

ВИЛА.

О, мој сине! — Спомéну хришћанство?
Хришћанство је свима на језику;
Мало коме у срцу и души.

На излам ће да подиже чете
Са запада поглавица цркве;
И суседни пребродиће народ,
Завојштиће на душмана клетог.
Јадном Ђорђу ће л' се помоћи,
И Србија ће л' дићи глáве? —
Ће, ће; ал' да веру мења,
И суседа господаром зове!
Ето, сине, то је удес ȳди,

Така помоћ Србији се нуди;
Ето, сине, за што Ђурађ страда,
За што Турчин над Србијом влада!

Време иде, време лети,
На грешнику грех се свети.
Ко с' на земљи богом гради,
Круне скида, круне даје:
Тај без круне сам остаје.
Тог задесе већи јади.
А ко своме другу старом
Гради себе господаром:
Другога ће сам дворити,
Свој никада неће бити.

(Почивка).

Шта сад видиш?

ПЕВАЦ.

Видим другу слику.

(Музика).

Турчин стари с намрштеним челом;
Десном руком показује гњѐвно
На Србина господскога стаса,
Кога тешки притискују ланци;
А он клечи, и мирно пòглѐдâ
На делата, што за њиме стоји,
У вис диг'о црну палошину.
С друге стране видим оџу турског,
У руци му отворена књига,
Па из књиге чита и казује
Неким људма, што су око њега.
Ал' шта видим? Какви су то људи?

Рув'о им је српско и господско:
Ал' шта ће им чалме на главама?
За што л' клече, и на књигу гледе?

(Слика се указује.)

О, шта је то? — Разјасни ми, мајко!

ВИЛА.

То је слика наше Босне бедне.
Онај Турчин, то је цар Маомед,
А ком прети сабља џелатова,
То је Стеван, краљ Босне последњи,
Ког' ће убит' на превари Турци,
И босанску стрти краљевину.
Ти што клече око турског оџе,
И понизно у алкоран гледе,
То су, сине, босанска господа,
Што ће своје одрећи се вере,
И примити веру пророкову,
Султану се под скуте подвући,
И од њега подобијат' чалме
У знак мира и милости царске
Уз чалме ће и остало доћи;
Са вером ће и име одбацит',
Сами себе Турцима ће звати,
Гонит' браћу жешће него Турци.
Ето, сине, то ти слика каже!

(Слика ишчезне. — Музика престаје.)

ПЕВАЦ.

Стани, мајко! — Стани, не мучи ме!
Шта? Зар свету веру Исусову
Да замене вером пророковом?

Тог грдила да буде на свету?
Ох, доста је! Доста сам гледао,
Нећу више! — Ослепи ме са свим!
Ослепи ми и душу, к'о очи!
На што ми је гледат' у будућност,
Кад све црње иза црњег видим!

ВИЛА.

Умири се, нек' те није чудо,
То је тако на овоме свету!
Нема свагде српског кнез-Лазара,
Ни његови косовски јунака,
Да за веру под мач мећу главе!
У Босни ће мало их се наћи,
Што ће поћи за краљем Стеваном,
С њим испити чашу мученичку!
Ови овде тако чинит' неће;
Већ за себе и своје господство
Напустиће и веру и народ!
То ће бити тежак удар, сиде,
Тешка рана за кукавну Босну!
Народ ће се један раздвојити,
Један другом веровати неће,
Један с' другим пазити се неће!
Од присне ће поставути браће
Једни робље, други господари,
Једни раја, други бези турски:
Брат ће брату крван душман бити!

Босно, Босно! Шта ћеш дочекати!
Чим ли ћеш се једна поносити? —
Пашћеш — пашћеш са твоје висине,
И лежаћеш кроз векове дуге

К'о жив мртвац у гробноме мраку!
Негда славна, сад ћеш бит' последња;
И кад сунце свој браћи засине,
Последњу ће тебе да озари!

Ал' и твом ће јаду краја бити,
Та од крви не постаје вода!
Брат ће опет да загрли брата,
Нит' ће питат': ком се свецу моли,
Него, којим језиком му збори,
Каква л' му је у жилама крвца?

ПЕВАЦ.

Бог би дао, да се тако збуде!

(Почивка.)

А сад ми се нова слика каже.

(Музика).

Видим неки народ, уз брдо се пење, —
Срби су то, Срби, — али куд' су пошли?
Неки су на врху, натраг се осврћу;
Неки земљи пали, па је грле, љубе;
Неки руке шире, к'о да се праштају;
Сви су сетни, тужни, — у плачу се гуше.
Пред њима, на врху, калуђер је седи,
Лист артије беле у рукама држи,
И народу нешто на њој показује.

(Слика се указује.)

Шта је ова слика? — Научи ме, мајко!

ВИЛА.

То је слика бедне на југу вам браће
Од Призрена, Пећи, Новога Пазара,
Арсенија видиш, пећска патријара,

Где одводи Србе у земље далеке,
Хришћани их зову, да се с њима сложе,
Да се лакше Турком одолети може.
Тамо им се нуди отаџбина нова:
То им јемче „царска непоречна слова“.
Што им Арсо чита са артије беле.
Ал' је браћи тешко, да с' од браће деле.
Из свог завичаја да с' по свету гоне;
С тог су земљи пали, с тога сузе роне.

(Слика ишчезне. — Музика престаје.)

ПЕВАЦ.

Зар да Србин Србију напушта? —
Натраг, браћо! — Куд' сте нагли? —
Боље вам је изгинути
У земљици, што вас роди;
Но тепсти се по туђини
Од немила до недрага!

Натраг, браћо! —
Земља ће вас ова клети;
У њој леже праотаца
И дедова кости свете!
Колевка је ваша ово,
И гробница нек вам буде!

Оташтво вам нуде ново? —
О, страшно је, браћо мила,
Остављено изгубити,
Обећано не добити!
А у туђем ко се нађе јату,
Тај је туђин и рођеном брату!

Натраг, браћо! — Зар ме не чујете? —
Бог би дао, да с' не покајете!

ВИЛА.

Бедна децо, што там' полазите!
Колике вас чекају невоље,
Какве борбе, каква искушења! —
— Је л' вам боље поћи, ил' не поћи? —

(Почивка).

Ви идете? — Нек вас срећа прати!
То вам жели ојађена мати! —
Поднећете много, — ал' будите људи,
Надом и стрпљењем челичите груди.
Борите се мушки за светиње рода;
Борбом расте снага, борба носи плода,
Будете ли сложни, децо моја мила,
Наудит' вам неће ни паклена сила!

Ид'те, децо, ид'те, — нек вас срећа прати!
Томе туђем свету ваља наук дати:
Да није све племство у прашноме грбу,
Но и „племство срца" да је дато Србу;
А то племство више од онога вреди,
Јер преживи срећу, дотраје у беди.
Такав племић слуша, што му правда вели,
Другоме не чини, што себи не жели;
Не отима туђе, ал' ни своје не да;
У човеку сваком свога брата гледа;
Не ради к'о други, да бедан обећа,
А одма порече, чим му сине срећа.

(Окрене се певцу).

Не брини се, сине, за ту браћу твоју!
Неће они мајку постидети своју;
Што их тежи јарам стискује и стеже,
Тим је свеза јача, што их за нас веже.

ПЕВАЦ.

О, те слике што гледах до сада,
Све су тужне, све су пуне јада!
Босна пада, а Србија страда,
Метохија бојем се не нада, —
Оће л' и што радосније доћи?

ВИЛА.

Оће, сине! У тој црној ноћи
Оће синут' један зрачак мали;
Нису са свим, нису Срби пали!

ПЕВАЦ.

О, доиста! Видим нову слику.

(Музика).

Видим кла́нац међ стенама горским,
А на стени седа калуђера
Часнога је лица и погледа.
Једном руком крст је подигао,
У другој се српски барјак вије.
Око њега видим чету малу,
Посела је око кланца стене.
Неки потрбушке по стенама пу̏за,
И нишани доле неком дугом справом;
Неки је у кланцу, па потеже ножа,
У коштац се вата са душманом мрским;
Турци навађују, да у кланац продру.
Шта је ово, мајко? Која су то браћа?
Шта ли су им оне чудноватe справе,
Што к'о муња кадкад севну и загрме?
Оће ли душману браћа одолети?

(Слика се указује).

ВИЛА.

Сад Зёћâне гледаш, сине.
И јуначку Гору Црну!
Када српско царство мине,
Српске мишце поутрну;
Опустеће дична Зета,
И синова њени чета
У тој кршној станиће се гори,
Да с' отуда са Турчином бори.
Владика их у бој води свети,
Турчину ће Србин одолети!

ПЕВАЦ.

Држ'те с' браћо, бог ви помогао!
Држ'те с' браћо, док сви не прискоче!

(Слика ишчезне. — Музика престаје)

О, хвала ти, мајко, бар на овој слици!
Шћах од бола тужну да испустим душу.

ВИЛА.

Видео си четир' српска краја,
И четири судбе неједнаке.
То је слика српскога народа
За четири стотине година.

ПЕВАЦ.

О, ал' за тим, шта ће за тим доћи?
Оће л' једном ова беда проћи?

ВИЛА.

Оће, сине! Престати ће беда;
Ал' све ти се данас видет' не да.

ПЕВАЦ.

Ал' могу ли, мајко, то бар једно чути:
Први зрачак наде од куд ће синути?

ВИЛА.

Прва слика, што с' данас пòмоли. —
Прва земља, која паде,
Прва ће да и утоли
Рода српског љуте јаде,
Да му стиша уздисаје;
А та земља — Србија је!
Она ће да прва скочи.
У њу све ће упрет' очи.

(Приђе певцу, који устане).

Што сад чу и виде, то и браћи јави!
Ти буди пријатељ своме роду прави!
Весели га песмом; не дај му да клоне,
Гусала ти звуци нек' му јаде гоне!
Сакупићеш јато од гуслара млади;
Нек с' од тебе уче лêпој српској нади,
Нек ту наду шире у народа груди,
Нек с' у сваком жеља за слободом буди!
За слободу српску борац бићеш свети;
Док њу не доживиш, нећеш умријети!
А кад се наврши четири сто лета,
И жудно зажелиш поћи с овог света,
Кад ноћ ропства мине, и засвити зора,
Овде ћу те наћи у сред ови гора!

(Тија музика. — Вила пође к стени па стане и гледа певца свечано, наслонив певцу руку на раме. — Певац пружа за њом обе руке; вила му казује прстом на гусле, које је пре упустио; певац напипа гусле, и притисне их грудима дигавши очи к небу. — Вила му маше руком за опроштај и полази к стени. — Завеса пада полагано).

ДРУГИ ДЕО:

„ЗОРА И ДАН“.

Од Ј. ЂОРЂЕВИЋА и А. ХАЏИЋА.

РАДЊА ДРУГА.

(Сцена као при крају првога дела. — Певац долази са гуслама у руци. Сед је; ход му је слаб и полаган, наслања се на штаку. — Мрак на позорници.)

I. ПОЈАВА.

ПЕВАЦ (сам).

Одавно је било; једва се већ сећам,
Кад очима сузним гледах овај свет,
И када ми вила дарова слепоћу,
Да се горе вијне духа мога лет.

Ох, слике оне, што их гледах тада,
Прећоше редом позорницу света:
Расу се бедни српски народ свуда,
Бори се, пати стотинама лета.
Од дуге борбе умор га свлада,
Спава ми народ, — ал' мртав није:
У њему тиња слободе нада,
У њему срце још тихо бије,
Спава к'о Марко! — Да л' већ зора руди,
Народ и Марка да на дело буди?

А завет, што ми даде га вила,
Верно сам чув'о свети завет тај;

Песма је моја Србину била,
Што тамној ноћи месеца сјај.
Песмом ми се некад тресоше стене,
Ал' данас крепки малаксава глас,
Старости снег је покрио ми влас, —
Хоће л' кад бити одмора за мене?

Данас се врше четири века,
Од како примих вилинске даре;
Од како чекам небеска лека,
За ране српске столетне старе!
И, ево, дођох, пипајућ' тихо
Стаза зараслих негдашње траге!

(Опипа штаком камен.)

И овај камен овде је био, —
Овде ћу чекат' речи јој благе.

(Седне на камен).

(Тиха музика). — (Вила долази).

ВИЛА.

(Излази из стене).

Дош'о си певче: Надах се теби!

ПЕВАЦ.

А како данас дошао не би,
Да видим рода српскога спас?
Да после беде, невоље, јада,
Слобода сијне Србима млада,
Свуда се заори радости глас!

ВИЛА.

Шта видиш сад?

(Музика).

ПЕВАЦ.

Видим у гори где се силан народ слег'о,
А међ њима два не човека већ змаја љута.
Оштрога су ока, мудрога лица,
Сабљу су потегли десницом руком,
А левом држе заставу српску.
Сав народ клечи, небу подиг'о руке,
Ко да се куне, — на нешто спрема;
На сваком лицу радост и нада.

(Слика се указује.)

Добар почетак, — сретно вам било!
Ал' шта је ово? Кажи ми,— вило!

ВИЛА.

У Србији међ зеленим горам'!
Српска браћа од свуда се слегла,
Јунаци они што заставу дижу,
Што потежу мача из корица,
То су, сине, Црни Ђорђе и Обреновић Милош,
Јунацима додијало ропство,
Зову народ, да с' на Турке диже!

ПЕВАЦ.

О, хвала ти, мајко наша, хвала!
Ноћ већ бега, примиче се зора,
Ту с' и сунце скоро родит' мора!

ВИЛА.

Одмичи с' даље, тамна црна ноћи!
Сванула је зора, сад ће и дан доћи.

(Стена се раствори. Марко се укаже. Музика престаје.)

ПЕВАЦ.

Благословен, ко вас је родио!
Благо земљи, која вас имаде,
И народу, ком вршите наде!

ВИЛА.

Јесте сине, нада се већ врши;
Али да се све по жељи сврши,
Ту још треба да се много спрема,
Јер без спреме ни успеха нема.
А да спрема буде боља, краћа,
Ту сва треба да приону браћа,
Да сви на том светлом нађу се попришту.
За вѣље се цели вѣља средства ишту.

Зора сунце води, цвет је плода мати,
Мисо дѣло рађа, дело успех прати.
Ал' многа се зора пре сунчева зрака,
Застрла покровом црнога облака;
Многи ли је цветак пре нег' плода дао,
Од мраза и буре црној земљи пао;
Многа дивна мис'о, пре нег' делом поста,
Умре још у глави, празан санак оста,
Много дично дело без спомена вене,
Јер успеха не би да му даде цене.

За то да вам сѣне та слобода бела,
Иште с' много већих и мисли и дела;
Да вас са губитка не задесе јади,
Да с' губитак сваки бољим надокнади.
Док слободу себи народ стече,
Много зноја треба да потече,

Многа крвца земљу да ороси,
Многа жртва вољно да се сноси!
А кад, сине, милу стечете слободу,
Треба да је своме и чувате роду.
Сачуват' слободу да је тако лако,
Не би многи народ за њом данас плак'о!
Слобода је дивна, — она је кћи неба,
Чистим само срцем њој служити треба!
Све врлине срца, то су њена нега:
А где страсти бесне, отуд она бега!

Бедна глупост где ништ' не назире,
Где незнање науку презире;
Где лењости теку гњили дани,
Где себичност ни за ког не брани,
Само за се и за своје ждрело;
Блуд где трује и душу и тело;
Вера, закон, где су празне речи;
Где ласкање пред сујетом клечи;
Где издаја туђем служи злату;
И где завист јаму копа брату;
Златну слогу где раздор угуши,
Где с' не зида него само руши:
Ту слобода радо не остаје,
Друге дворе, друге тражи крајe!

А где вера и закон царује;
Где се знање и наука штује;
Где рад ноћи у дане претвара;
Где свак прво за опште се стара;
Где с' поштење ногама не гази;
Где се жртве драговољно дају;
Реч искрена где ј' у обичају,

Братска слога где сва срца грије;
Где издаје и зависти није;
Где се најпре зида, поправља и ствара,
А тек што је трошно, напокон обара;
Где с' разуму срце вољно покорава:
Ту је храм слободе, ту је срећа права!

На том радит' ваља, о том се брините,
За свету слободу, да с' препородите;
Да у срца ваша од врлина ових,
Плодно семе падне, класи никну нови:
А грехове црне — семе клетог врага —
У заметку треб'те, да им нема трага!
Тим ћете слободи подигнути храма;
Тад ће она моћи да станује с' вама!

ПЕВАЦ.

О, мила мајко, хоће ли кадгод
Синути Србу то доба златно?
Да ми је само то да доживим.

ВИЛА.

Ближи се, ближи, то сретно време!
Бачено брзо сазрева семе!
Ево чуј!

(Музика свира тихо песму: „Боже спаси, Боже храни, српски народ, српски род.“)

ПЕВАЦ.

О, шта то чујем? Какви су то гласи?!
К'о жубор врела, које жеђцу гаси,
Тако ми уву песма ова годи!

ВИЛА.

Србин се златној примиче слободи!

Шта сад видиш?

ПЕВАЦ.

Видим сада до три старца седа,
Сјај им лица описат' се не да,
Србин на њих радосно погледа;
Онај старац, што је у сриједи
Као да Српству врло много вреди,
У руци му књига расклопљена,
Сјајна слова на књизи су ова:
„Свет разума ви поштујте,
„Да познате среће цвет,
„Тек је онде прави срећа
„Где с' глупости руши сплет!"
До њег с' десна други старац седи,
Све у њега благодарно гледи,
У руци му лист артије беле,
Златна слова ово на њој веле:
„Све за народ и род свој мили!"
„Да нам више у тами не цвили".
С леве стране трећи старац седи,
У руци је књигу подигао,
Ко је пази, он ово налази:
„Одавде ће сунце гранут'
„И осијат' ваше путе,
„И сужнику, јадном Србу
„Лечит' срцу ране љуте"!
Ниже њих је човек средње величине,
На челу му сјају песничке врлине,

У руци му лист артије беле,
На њојзи се ове речи светле:
„Вêљим трудом негов'о сам
Позоришни рукосад',
А ви, браћо, уживајте
Моју муку, сав мој рад.
Браћо моја, носе л' за вас
Моја дела какав цвет,
Узбер'те их, уживајте —
Ваш је овај сав мој свет.
Нека Српство буде славно,
Ма се хвала од мен' крила,
Та моја је слава била
Само рода глас узнети".

(Слика се укаже.)

Шта та слика значи, каж' ми, вило!

ВИЛА.

Онај старац, што у среди сјаје,
Доситеј је — ко га не познаје!
У Српству је велика му цена:
Просвете нам донео времена.
До њег с' десна српска слава права
Сија Србин Текелија Сава.
С лева му је Караџићу Вуче
Који Српство славом преобуче.
Онај тамо што на ниже стоји
Међу прве песнике се броји,
Главом то је славни Поповић Јоване,
Отац позоришта и народне драме.
Благо роду, који га има прва на Парнасу,
Где се виле чаропојке његовом диве гласу,

Ко би знао за народну драму
Да Стерије нам било није,
Њом је дић'о себи спомен живи
У срцима целе Србадије.
Они нама овај наук шаљу:
„Слушајте са разбором,
Што вам разум вели,
Нико нек га страстима
Загушит' не жели!
Јунаштво је лепа ствар,
Ал' је мудрост јача,
Где се она додвори
Ту неима плача!
Увек беж'те од љуске,
Само језгро траж'те,
И богатством и бројем
Сами себе снаж'те!
Општој рода користи
Подчините своју.
У посту је покаја,
Врлина у зноју.
Добро вашу проуч'те
Повесницу стару
И узроке сазнајте
Досадањем квару.
Човек туђом погрешком
Учити се жели,
Зашт' ви не би, рођеном
Користит' се хтели?
Разум, слогу и разбор
Нека Србин тражи,
Ако мисли међ народ'ма
И он што да важи."

(Слике нестаје. — Музика престаје).

ПЕВАЦ.

О, очи мајко, дај ми натраг очи!
Срце из груди хоће да м' искочи!
То слушат' овде, а невидет' ништа.
Сред новог, дивног светилишта!
Дај ми да прогледам — ма за тренут само —
Да с' обазрем, гледам тамо и овамо:
Како суза мйља у очима сија;
На уснама трепти молитвица тија;
Па осмејак први како ј' Србу мио,
Кад је пет векова само сузе лио!
То да видим само — па нек одмах густи
Слепила ил' гроба мрак се на ме спусти!

ВИЛА.

(Дотакне се прутићем певчевих очију. — Певац прогледа. — Кратка музика. — Поворница је са свим осветљена, указује се пређашна слика с народом из свију крајева Српства.)

ПЕВАЦ.

(Гледа с усхићењем око себе. — Музика прати говор.)

О, дивне слике! — Брат уз брата стоји,
Тако их гледах сред санова својих!
Сложна су браћа, једној иду цели,
Ништа их више, ништа већ не дели!
Та братска љубав највећа је снага!
О, напред само, и помози Боже,
Цел је далека, ал' се достић' може!

„Ао, нада, лепа нада!
Хите браћа, стара, млада,
Са свих страна српска света

Као ситне пчеле с' цвета,
Па доносе вољу младу,
Да ј' братинством овенчају,
И доносе дивне жеље.
Да их скупа утемеље.
Врло срце, што их дичи,
Да се слогом очеличи.
Је ли санак? Машта? Шта ли?
Јесте л', браћо с' неба спали?"

ВИЛА.

Није санак, машта није,
Већ је само мис'о с' неба
Да просвете Србу треба!
Просвета је, децо, стаза права,
Ко њоме греде, тај се и спасава!

(Музика престаје).

Одмичи с', дакле, тамна црна ноћи,
Просветом Српству слобода ће доћи!
Устани Марко, да се Српство прене.
Маркова сабљо макни се из стене!

(Жива музика)

(Стена се раствори. — Марко скочи и истргне сабљу из стене. — Бурна музика.)

МАРКО.

Напред, децо! — Кад вас љубав спаја жарка,
Пред вама је сабља Краљевића Марка!

ЗБОР.

Боже правде, ти што спасе
Од пропасти до сад нас!

Чуј и од сад наше гласе,
И од сад нам буди спас!
Моћном руком води, брани
Будућности српске брод;
Боже спаси, боже храни
Српски народ, српски род!

Једна воља да задахне
Сложна срца, боже дај!
Па да Србству зора сване,
Дугој беди дође крај!
Да нам сину лепши дани.
Да слободе сазре плод;
Боже спаси, боже храни
Српски народ, српски род!

(Завеса пада)

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

у Новом Саду „код светог Саве“.

ПЕСМЕ.

Нова велика српско-народна песмарица са 600 по избор песама, даворија, јуначких, родољубних, љубавних сватовских, бачких, потскочица, позоришних старо-српских и славенских, што се највише и најрадије певају — — — — — — — —.60

Краљевић Марко у 25 песама и 10 врло лепих слика — — — — — — — —.50

Бој на Косову 1389 године. Илустровано издање са 12 врло лепих и вештачки нарађених слика, које главне моменте приказују и већма расветљују — — — — —.20

Милош Обилић у народним песма са 12 одабраних слика — — — — — — —.50

Бојне песме из руско-турског рата I. књига 20. II. књига — — — — — — —.30

Из српског устанка — — — — — — —.15

О јунаштву црногораца — — — — — —.15

Све по избор песме српске народне (ново издање илустроване) — — — — —.10

Бојеви и јунаштва у народним песмама —.15

Свети Сава у народним песмама — — —.15

Ибро Сенковићи Ага од Рибника са 7 слика —.15

Јуначка народна певанија у 9 песама —.15

Краљевић Марко у 7 народним песама —.15

Песме ускочке и хајдучке — — — — —.20

Ослобођење Србије од Турака — — — —.15

Цар Константин и Царица Јелена у српским народним песмама — — — — — —.15

Женидба српских јунака у народним песмама — — — — — — — — — —.15

Бојеви Црногораца у српским народним песмама — — — — — — — — —.20

Женидба и смрт кнеза Данила црногорског у српским народним песмама — — —.20

Змај-Огњени Вук у српским народним песмама — — — — — — — — —.20

Сабињанин Јанко у српским народним песмама — — — — — — — — —.15

Сенанин Ива у српским народним песмама — — — — — — — — — —.15

Баковић Секула у српском народним песмама — — — — — — — — —.15

Славне жене и девојке у српским народним песмама — — — — — — —.20

Баковић Страхиња у српским народним песмама — — — — — — — —.15

Сватовске песме у српским народним песмама — — — — — — — — —.15

Горски Вијенац — историски догађаји од Петра Петровића Његоша — — — — —.55

Слободијада еписки спјев у 10 песама од Петра Петровића Његоша — — — —.70

Српске народне песме што се радо читају —.20

Јунаштво Црногораца у српским народним песмама — — — — — — — —.20

Јунаци и јунакиње у српским народним песмама — — — — — — — — —.20

Сељаци-ускоци у народним песмама — —.15

Српски јунаци у народним песмама — —.15

Црногорске јуначке песме — — — — —.15

Сердар Јанковић Стојан, у народним песмама — — — — — — — — —.15

Постанак књаза у Црној Гори у народним песмама — — — — — — — —.20

Црногорска вила или пјесме о најновијим црногорским бојевима у Херцеговини и Арбанији од 1876—1878 спјевао С. Ј. Ш. —.20

Ратна певанија о најновијој борби српско-црногорској против Турака — — — —.20

Краљевић Марко у осам народних песама са сликом — — — — — — — —.10

Црнојевићи у српским народним песмама —.15

Славенска слога или руска војна 1878—1879. написао Максим М. Шобајић. У другом издању — — — — — — — — —.50

Српске народне песме I. из Срема. Скупио их и за штампу удесио Гаврило Николић — — — — — — — — — —.90

Српске народне песме II. из Срема. Лике и Баније. Скупио и за штампу удесио Гаврило Николић — — — — — — — — —.35

Српске народне песме III. Сакупио по Боци Которској, околини дубровачкој и тумач додао Милан Осветник — — — — —.75

Хајдуков гроб, јуначка песма из времена срп. хајдуковања, од Бранка Радичевића —.10

Гојко, из збирке песама Бранка Радичевића — — — — — — — — — —.10

Старина Новак у српским народним песмама — — — — — — — — — —.15

Српске јунакиње у народним песмама —.10

Цар Лазар у срп. народним песмама —.15

са сликом — — — — — — — — —.15

Милош Обилић у српским народним песмама у 3 књиге са насл. сликом — — — —.45

Омиљене народне песме — — — — —.20

Цареви и краљеви српски у српским народним песмама — — — — — — —.15

Цар Душан у српским народним песмама —.15

Срби окрените кнез Лазара у српским народним песмама — — — — — —.20

Вурић Смедеревац у српским народним песмама — — — — — — — — —.1.

Руси у српским народним песмама — —.1

Деспотовићи-Бранковићи у српским народним песмама — — — — — — —.15

Крцеговачке народне песме — — —.1

аз Милутин у српским н одгла о..

смама — — — — — — — — —.1

Наш потпуни каталог шаљемо сваком на захтевање бесплатно.

Српска књижара Браће М. Поповића у Н. Саду.

Библиотека за старо и младо.

Бекство из ропства. Приповетка из живота америкаиских робова. Написао Ернст Валтер.

На биволском језеру или преријски бељак. Написао Павле Кенен.

Издајица. Приповетка из живота јужних Индијанаца. Написао Ернст Валтер.

Асторија. Приповетка из дивљачких крајева. Написао Ернст Валтер.

Робовски трг. Приповетка из јужних крајева Написао Ернст Валтер.

Из шуме. Приповетка из америкаиског ратовања за независност. Написао Ернст Валтер.

Прии соко или бој на Хорикон језеру. Индијанска приповетка из колонијалнога рата. Написао Алфред Бредов.

Златан рудник. Приповетка из Блек-Хила. Написао Ернст Валтер.

Даброловци. Приповетка из поречја реке Мисури Написао Ернст Валтер.

Осанта, лепа ћи поглавичина. Индијанска прича из Рока Мунтена. Написао Ернст Валтер.

Опасно бекство. Индијанска приповетка из Западне Америке. Написао Павле Ник.

Насељеници. Приповетка из времена првих насеобина. Написао Ернст Дитрих.

ЦЕНА ЈЕ СВАКОЈ КЊИЗИ САМО 10 ПАРА ИЛИ 5 НОВ.